

planning, monitoring
& evaluation

Department:
Planning, Monitoring and Evaluation
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

LEFAPHA LA MERERO, BODISA LE TEKOLO

BUKANA YA KGOTHALETSO YA PHIHLELLO HO TLHAHISOELEDING (PAIA)

E hlophisitswe ho latela Karolo ya 14 ya Molao wa Kgothaletso ya Phihlello ho Tlhahisoleding (PAIA)
(Molao Nmr. 2 wa 2000)

Sotho

Kgatiso e Hlophisitsweng Botjha - 2017

TAFOLE YA DIKATENG

KAROLO		MAQEPHE
A	Ketapele	3
B	Tataiso ya ho sebedisa PAIA	6
C	Tekodiso ya Leano la DPME	11
D	Dintlha tsa boikopanyo	12
E	Tlhophiso ya Mafapha a DPME	13
F	Seemo sa Lenaneo	14
G	Direkoto tse Bolokilweng ke DPME	15
H	Tataiso ka Khomishene ya Ditokelo tsa Botho	18

TLHOHLOMISO 1: *Tlhophiso ya Makala ya DPME*

TLHOHLOMISO 2: *FOROMO A - Phihlello ho Rekoto ya Setheo sa Setjhaba*

TLHOHLOMISO 3: *Ditefiso tse Behilweng bakeng sa Ditheo tsa Setjhaba*

TLHOHLOMISO 4: *FOROMO B - Tsebiso ya Boipiletso ba Ka hare*

A. KETAPELE

Lefapha la Merero, Bodisa le Tekolo Ofising ya Mopresidente (Monitoring and Evaluation in the Presidency (DPME)), ka ho ikamahanya le **Molao wa Kgothaletso ya Phihlelo ho Tlhahisoleseding (PAIA) wa 2000 (Molao Nmr. 2 wa 2000)**, le hlophisitse bukana e kgonahatsang phihlelo ya setjhaba ho tlhahisoleseding e polokelong ya DPME. Bukana ena e teka mekgwatshebetso e lokelang ho latelwa ho fihleng tlhahisoleseding e tshwerweng ke DPME mme e batla ho kgothaletsa ponaletso, ho jara boikarabello le tshebetso e atlehileng ya mmuso.

Molao ona o fana ka phethahatso ya e nngwe ya ditokelo tsa bohlokwa ka ho fetisisa tsa botho tse fumanwang Karolong ya 32 ya Molaotheo, e leng tokelo ya phihlelo ho tlhahisoleseding. E fana ho batho bohle ka tokelo ya ho fihlella tlhahisoleseding efe kapa efe e tshwerweng ke puso le tlhahisoleseding efe kapa efe e tshwerweng ke motho e mong haeba e hlokeha ho sireletsa ditokelo dife kapa dife.

Mme. Mpumi Mpofu

Molaodikakaretso mokobobo (Moofisiri wa Tlhahisoleseding wa PAIA)

Lefapha la Merero, Bodisa le Tekolo

Mohla: 19/12/2017

DIKGUTSUFATSO TSA MANTSWE

APP	:	Moralo wa Tshebetso wa Selemo le Selemo (Annual Performance Plan)
CBM	:	Bodisa bo Thehilweng Baahing (Citizen Based Monitoring)
CD	:	Molaodi wa Sehlooho (Chief Director)
CIO	:	Moofisiri wa Sehlooho wa Tlhahisoleseding (Chief Information Officer)
DDG	:	Motlatsi wa Molaodi-kakaretso (Deputy Director General)
DG	:	Molaodi-kakaretso (Director General)
DIO	:	Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding (Deputy Information Officer)
DPME	:	Lefapha la Merero, Bodisa le Tekolo (Department of Planning Monitoring and Evaluation)
FOSAD	:	Foramo ya Balaodi-kakaretso ba Afrika Borwa (Forum of South African Directors General)
FSD	:	Phano ya Tshebetso ya Mathomo (Frontline Service Delivery)
LGMIM	:	Mmotlolo wa Ntlafatso ya Tsamaiso ya Puso ya Lehae (Local Government Management Improvement Model)
MTEF	:	Moralo wa Tshebediso ya Tjhelete wa Nako e Bohareng (Medium Term Expenditure Framework)
MPAT	:	Sesebediswa sa Tekanyo ya Tshebetso ya Tsamaiso (Management of Performance Assessment Tool)
Molao wa NASA:		Molao wa Ditsi tsa Pokello ya Tlhahisoleseding le Direkoto ya Afrika Borwa (National Archives and Records of South Africa Act)
OCIO	:	Ofisi ya Moofisiri wa Sehlooho wa Tlhahisoleseding (Office of the Chief Information Officer)
OTP	:	Ofisi ya Mopremiara (Office of the Premier)
PAIA	:	Molao wa Kgothaletso ya Phihlello ho Tlhahisoleseding, 2000 (Promotion of Access to Information Act (PAIA Act No. 2 of 2000)) Leqephe
SAHRC	:	Khomishene ya Ditokelo tsa Botho ya Afrika Borwa (South African Human Rights Commission)
SARS	:	Moamohedi wa Lekgetho wa Afrika Borwa (South African Receiver of Revenue)

DITLHALOSO

Nmr.	Diabo le Dipehelo	Ditlhaloso/Ditlhakisetso
1	Moofisiri wa Tlhahisoleseding	Bakeng sa DPME, ke Molaodikakaretso. Moofisiri wa Tlhahisoleseding wa DPME o romeletsa matla kapa mesebetsi e abetsweng yena ke Molao ona ho Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding wa lefapha lena. Thomeletso efe kapa efe: <ul style="list-style-type: none"> e tlameha ho etswa ka mongolo; ha e thibele motho ya entseng thomeletso ho sebedisa matla a amehang kapa ho phetha mosebetsi o amehang ka boyena; mme ka nako efe kapa efe e ka hulwa kapa ya fetola ka mongolo ke motho eo.
2	Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding	Moofisiri wa Tlhahisoleseding o romeletsa Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding hore a dumelle phihlello ho direkoto tsa DPME ke bakopi.
3	Mokopi	Motho mang kapa mang ya kopang tlhahisoleseding kapa phihlello ho rekoto ya DPME
4	Motho ya Ikopelang	Motho ya batlang phihlello ho rekoto e tshwereng tlhahisoleseding ya motho e mabapi le yena.
5	Tlhahisoleseding ya motho	Tlhahisoleseding e mabapi le motho ya tsebahaditsweng, e kenyeletsang empa e seng feela: <ul style="list-style-type: none"> Tlhahisoleseding e mabapi le botho e mabapi le mohlobo, tshekamelo ya bong, bong, boimana, boemo ba tsa lenyalo, boahi, morabe kapa setso sa setjhaba, mmala, dilemo, bokowa, bodumedi, tshekamelo ya maikutlo, tumelo, botjhaba puo le tswalo ya motho; Tlhahisoleseding e mabapi le thuto; ya bongaka; ditlolo tsa molao; histori ya tsa kgiro kapa diteransekshene tsa ditjhelete tseo motho eo a amehileng ho tsona; Dintlha tsa boikopanyo, dikgatiso tsa menwana kapa mofuta wa madi wa motho eo; Maikutlo a motho, ditjhebo kapa boikgethelo ba motho ntle le moo di leng mabapi le motho e mong; Ngollano e rometsweng ke motho ya sebopeho sa poraefete, kapa ngollano e nngwe e ka senolang dikateng tsa ngollano ya sethathong; Ditjhebo kapa maikutlo a motho e mong mabapi le motho eo; Ditjhebo kapa maikutlo a motho e mong mabapi le kgothaletso bakeng sa phumantho ya tjhelete, moputso kapa kgau e lokelang ho fanwa ho motho eo, empa e sa kenyeletse lebitso la motho e mong moo le hlahang mmoho le ditjhebo kapa maikutlo a motho e mong kapa; Ngollano e rometsweng ke motho eo eo ka ho toba kapa e seng ka ho toba e leng ya sebopeho sa poraefete kapa ya sephiri; Lebitso la motho moo le hlahang mmoho le tlhahisoleseding e nngwe ya motho e mabapi le motho eo; kapa tsebahatso ya lebitso bolona e tla senola tlhahisoleseding e mabapi le motho eo, empa ho sa kenyeletse tlhahisoleseding e mabapi le motho ya seng a na le dilemo tse fetang mashome a mabedi a shwele.
6	Setheo sa Setjhaba	Lefapha la puso/ kapa tsamaiso e boemong puso ya naha kapa profensi kapa masepala ofe kapa ofe boemong ba puso ya lehae.
7	Motho wa Boraro	Motho kapa setheo se seng ntle le motho ya ikopelang kapa setheo se tshwereng rekoto eo.
8	Rekoto	<ul style="list-style-type: none"> Tlhahisoleseding e rekotilweng ho sa natswe sebopeho kapa mokgwa oo e tshwerweng ka oona ke DPME. Bopaki ba teransekshene, e bolokilweng bakeng sa tlhahisoleseding ya bopaki eo e e tshwereng.
9	Letsatsi la tshebetso	Matsatsi a mang ho fapana le Meqebelo, Disontaha kapa matsatsi a phomolo ya setjhaba jwalo ka ha ho hlalositse karolong ya 1 ya Molao wa Matsatsi a Phomolo ya Setjhaba, 1994 (Molao wa Nmr. 36 wa 1994)

B. TATAISO E MABAPI LE HO SEBEDISA MOLAO BAKENG SA HO FIHLELLA TLHAHISOLESERING

1. SELELEKELA

Bukana ena e hlalisoang ho latela Molao wa Kgothaletso ya Phihlello ho Tlhahisoleseding (PAIA) wa 2000 (Molao Nmr. 2 wa 2000).

2. SEPHEO SA MOLAO

- Ho phethahatsa tokelo ya molaotheo ya ho fihlella tlhahisoleseding efe kapa efe e tshwerweng ke Puso le tlhahisoleseding efe kapa efe e tshwerweng ke motho e mong mme e hlokehang ho sebedisa kapa ho sireletsa ditokelo dife kapa dife.
- Ho kgothaletsa ponaletso, ho jara boikarabello le tshebetso e atlehileng ya mmuso;
- Ho fana ka mekgwatshebetso le ho laola phihlello ho tlhahisoleseding;

Ke feela direkoto tse boletsweng Molaong tse ka kotjwang. Kopo le karabelo e fanwang ho yona di tlameha ho ikamahanya le dipehelo tsa Molao.

3. SEPHEO SA BUKANA

Sepheo sa bukana ena ke ho teka mekgwatshebetso e tla latelwa ho kgonahatsa dikopo tsa ho fihlella tlhahisoleseding e tshwerweng ke Lefapha la Bodisa le Tekolo ya Tshebetso (DPME).

Bukana ena hape e tshwere dintlha tsa boikopanyo tsa Moofisiri wa Tlhahisoleseding le Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding e leng moromeletswa ba ikarabellang bakeng sa ho laola dikopo tsohle bakeng sa dikopo tsohle tsa direkoto tse bolokilweng ke DPME.

4. MEKGWATSHEBETSO YA DIKOPO Karolo 14(1) ya Molao

Mokopi o tlameha ho fuwa phihlello ho rekoto ya setheo sa setjhaba haeba mokopi a ikamahanya le ditlhoko tsohle tsa Molao tse mabapi le kopo bakeng sa phihlello ho rekoto eo.

4.1 Sebopeliso sa Kopo

(i) Dikopo tsa Mohala

Dikopo tse seng tsa semmuso tsa mohala di dumeletswa ke DPME. Dikopo tse entsweng ho Moofisiri wa Tlhahisoleseding kapa Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding nomorong ya mohala e fanwang bukaneng ena di tla sebetswa, ntle le haeba Moofisiri wa Tlhahisoleseding kapa Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding a supa hore dipehelo tsa Molao di tlameha ho phethahatswa.

(ii) Direkoto tse Fumaneng ka Tsela e Itshehetsang

Tlhahisoleseding e fumanehang ka tsela e itshehetsang e fihlellwang ntle le ho tlatsa foromo e laetsweng (sheba karolo e ka tlase mona) le ho lefa tefiso ya mokopi e tla fumaneha diofising tsa DPME kapa ka mokgwa oo e kopilweng ka ona. Mokgwa oo kapa phihlello di tla kenyeletsa:

- Ho bala le ho kopitsa matheriale haeba ho hlokeha le ka tefiso e laetsweng bakeng sa dikhopi tseo;
- Phihlello ho matheriale ya pono, modumo-pono le phetolelo ya modumo mongolong, ho dabba kapa ho kopitsa, kapa bobedi.

(iii) Sebopeho sa Kopo

Kopo ya phihlello e tlameha ho etswa foromong e laetsweng ho Moofisiri wa Tlhahisoleseding wa setheo sa setjhaba feela kamora hore ditefiso tse laetsweng di lefuwe.

Mokopi o tlameha ho tlatsa foromo e tshwanang le e hatisisweng Lesedinyaneng le mmuso (Government Gazette) (Tsebiso ya Lesedinyana la Mmuso ya R187 ya Hlakola 15, 2012). Foromo ena e hoketswe bukaneng ena e le Foromo ya A (Tlhohlomiso 1).

Mokopi o tlameha hape ho bontsha haeba a batla khopi ya rekoto kapa haeba mokopi a batla ho itlisa ho tla bala le ho rekota diofising tsa DPME.

DPME e tla leka ka matla ho mo fa phihlello foromong eo ka mokgwa oo e kopilweng ka oona. Sena ke ha feela ho etsa jwalo ho sa tlo kenakenana le tsamaiso ya DPME kapa ha senya rekoto eo, kapa ha roba khopiraete e seng ya puso. Kopo e tla sebetswa ho latela pehlothoko e fumanwang Kgaolong ya 4 ya PAIA.

Haeba mokopi a kopa tlhahisoleseding lebitsong la motho e mong, maemo ao kopo e etswang ka oona a tlameha ho bontshwa. Ho thibela tshebetso e mpe ya Molao, DPME e dutse e na le tokelo ya ho kopa bopaki ba matla a ho etsa kopo lebitsong la motho e mong.

Haeba mokopi a sa kgone ho bala kapa ho ngola, kapa a hloka thuso mabapi le ho tlatsa foromo ya kopo, teng a ka etsa kopo ya puo bakeng sa rekoto eo. Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding o tla thusa ka ho tlatsa foromo e laetsweng lebitsong la motho eo. Jwale o tla fuwa khopi ya kopo eo.

4.2 Nehelano ya Dikopo

Dikopo bakeng sa direkoto di tlameha ho nehalanwa ho Moofisiri wa Tlhahisoleseding kapa Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding. Dintlha tsa boikopanyo tsa Baofisiri bana di ka fumanwa Karolong ya D ya bukana ena. Ka mabaka a tshireletso, bakopi ba batlang ho romela dikopo diofising tsa DPME tse Union Buildings ba tla hloka ho hlahisa bopaki bo amohelehang ba boitsebiso.

5. DITEFISO TSE BEHILWENG

Moofisiri wa Tlhahisoleseding o tlameha ho etsa tlhokomediso homokopi e kopang mokopi, ya fapaneng le motho ya ikopelang ka boyena, ho lefa tefiso e behilweng (haeba e le teng) pele kopo ya hae e ka sebetswa.

Molao o behile ditefiso tsa mefuta e mmedi:

- *Tefiso ya kopo*, e leng kopo ya tlwaelo; le
- *Tefiso ya phihlello*, e lefellang, ho batla le ho hlophisa, nako, ditjeo tsa ho hlahiswa le ditjeo tsa poso.

Lenane la ditefiso tsena le ka fumanwa ho **Tlhohlomiso 2**

Haeba patlo bakeng sa rekoto ya setheo sa setjhaba e entswe, mme ho hlophiswa ha rekoto bakeng sa ho senolwa, ho kenyeletsang ditlhophiso tsa ho etsa hore e fumaneha ka sebopeho seo e kopilweng ka sona, di hloka ho feta dihora tse laetsweng melawaneng bakeng sa morero ona, moofisiri wa tlhahisoleseding o tla tsebisa mokopi, ntle le motho ya ikopelang ka boyena hore a lefe, karolo ya tefo e le dipositi ho latela

ka moo ho laetsweng (e sa feteng karolo ya nngwe borarong) ya tefiso ya phihlello, e tla lefuwa haeba kopo e fanwe.

Mokopi ya batlang ho fihlella rekoto e tshwereng tlhahisoleseding ya motho e mabapi le mokopi eo ha a hlokwe ho lefa tefiso ya kopo. Mokopi e mong le e mong eo e seng mokopi ya ikopelangka boyena o tlameha ho lefa tefiso e hlokehang ya R35 (tefiso ya tlwaelo) kapa e tekilweng.

Moofisiri wa Tlhahisoleseding o tlameha ho etsa tlhokomediso ho mokopi e kopang mokopi, ya fapaneng le motho ya ikopelang ka boyena, ho lefa tefiso e behilweng (haeba e le teng) pele kopo ya hae e ka sebetswa.

Kamora hore Moofisiri wa Tlhahisoleseding kapa Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding a etse qeto ka kopo, mokopi o tlameha ho tsebiswa ka qeto e jwalo ka tsela/mokgwa oo kgethilweng ke mokopi. Haeba koop e fanwe tefiso e nngwe ya phihlello e tlameha ho lefuwa bakeng sa ho batla, ho hlophisa, ho hlahisa, le bakeng sa nako efe kapa efe e hlokehang ka hodimo ho dihora tse tekilweng bakeng sa ho e hlahisetswa, ho kenyeletswa ditlhophiso tsa ho e fana ka sebopeliso seo e kopilweng ka sona. Mokopi a ka hlahlela boipiletso ba kahare, moo ho lokelehang, kapa kopo lekgotleng la molao kgahlanong le phano kapa ho lefiswa tefiso ya kopo.

Ditetefiso tse behilweng di tlameha ho lefuwa ka botlalo kontane Union Buildings, ka postal otara, tjheke kapa ka dipositi ya kotloloho dintlheng tsa banka tse fanweng ka tlase mona. Moo kopo e etswang ka poso, ha ho ditjhelete tse kontane tse tla tsamaya le kopo eo. Moo ho lokelehang, kopo e tlameha ho tsamaya le e nngwe dipakeng tsa tjheke kapa postal otara. Nako ya matsatsi a supileng e tlameha ho dumellwa bakeng sa ho dumellwa (clearance) ha tjheke pele kopo e ka sebetswa.

Dintlha tsa Banka bakeng sa kopo:

LEBITSO LA AKHAONTO Lefapha la Bodisa le Tekolo ya Tshebetso (DPME))

BANKA: First National Bank; Corporate Core Banking

KHOUTU YA LEKALA: 253-145

LEBITSO LA LEKALA: Pretoria

Nmr. ya AKHAONTO: 6228 7783 429

REFERENCE PAIA le lebitso la mokopi.

Ka kopo romela bopaki ba tefo ka fekse/imeile ho DPME: Nmr. ya Fekse: 086 644 0319;

imeile: paia@dpme.gov.za

Phihlello rekotong e tla tshwarellwa ho fihlela ditefiso tsohle tse hlokehang di lefuwe ka botlalo.

6. HO FANWA/HANWA HA DIKOPO

Dikopo tsohle bakeng sa phihlello di tla sekasekwa, mme phano le ho hanwa ha ho tla ipapisa le diphelelo tse ho Kgaolo ya 4 ya Molao.

6.1 Boipiletso

Mokopi a ka hlahlela boipiletso ba kahare kgahlanong le qeto ya Moofisiri wa Tlhahisoleseding ho botsamaisi bo ikarabellang ba maipiletso, ho hana kopo bakeng sa phihlello, kapa kgahlanong le kopo le ditefiso tsa phihlello, kapa katoloso ya nako ya ho sebetsana le kopo.

- Mokgwa wa boipiletso le ditefiso

Boipiletso ba kahare ho tlameha ho hlalela foromong e fanweng ya boipiletso – Foromo B e fanweng ho latela PAIA. Khopi ya foromo ena e hokelwa tokomaneng ena ho Tlhohlomiso 3. Dikhopi tsa foromo ena hape di a fumaneha ho tswa diofising tsa kapa webosaeteng ya DPME: www.dpme.gov.za

➤ Foromo ya Kopo

Foromo e tlameha ho tlatswa le ho romelwa ho DPME nakong e fanweng e hlalositsweng ka tlase mona:

- Boipiletso bo tlameha ho hlalelwa *nakong ya matsatsi a 60*;
- Haeba tsebisiso ho motho wa boraro e hlokeha ke karolo ya 49(1)(b), boipiletso bo tlameha ho hlalelwa nakong ya *matsatsi a 30* kamora hore tsebisiso e fanwe ho moipiletsi mabapi le qeto eo a ipileditseng kgahlanong le yona, e nkuweng.

Boipiletso ba kahare bo tlameha ho nehelanwa kapa ho romelwa ho Moofisiri wa Tlhahisoleseding atereseng e fanweng leqepheng la 12 la Bukana ena.

Moipiletsi o tlameha ho fana ka dintlha tse lekaneng foromong ya boipiletso ho latela mabaka a boipiletso ba kahare. O tlameha ho bontsha hore na o batla ho tsebiswa ka diqeto tse mabapi le boipiletso, le ho lefa difetiso tse behilweng (haeba di le teng). Ho sebetswa ha foromo ho nka *matsatsi a 30* [ho latela PAIA].

6.2 Tefiso ya boipiletso

Moipiletsi o lokela ho lefa tefiso e boletsweng ya boipiletso (haeba e le teng). Qeto e mabapi le boipiletso e ka nna ya tshetjhiswa ho fihlela tefiso ya boipiletso e lefilwe.

Kamora ho amohela boipiletso, Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding o tlameha hore *nakong ya matsatsi a 10 a tshebetso* a romele boipiletso ba ka hare ho Moofisiri wa Tlhahisoleseding, mabaka a hae a ho etsa qeto ena, le dintlha tse mabapi le motho wa boraro ya amehang, haeba a le teng.

6.3 Motho wa boraro

Haeba DPME e ntse e sekaseka boipiletso ba ka hare kgahlanong le kopo ya phihlello ho rekoto ya motho wa boraro e mabapi le sephiri sa hae; ditabatabelo tsa kgwebo le tlhahisoleseding e nngwe ya sephiri; le direkoto tsa Moamohedi wa Lekgetho wa Afrika Borwa (South African Receiver of Revenue (SARS)), bolaodi bo amehang bo tlameha ho tsebisa motho eo wa boraro mabapi le boipiletso boo *nakong ya matsatsi a 30* kamora kamohelo ya boipiletso. DPME e tla fana ho motho wa boraro tlhaloso ya dikateng tsa boipiletso, dintlha tsa moipiletsi le ho bolela hore na DPME o na le maikutlo a hore tlhahisoleseding eo e tlameha ho senolwa kapa tjhe molemong wa setjhaba. Motho wa boraro jwale o na le *matsatsi a 21* ao ka ona a ka tekang mabaka a mongolo hore ke bobaneng kopo ya phihlello ho tlhahisoleseding e tlameha ho se fanwe, kapa a fane ka tumelo ya mongolo bakeng sa ho hlahiswa ha rekoto eo ho mokopi.

DPME hape e ka nna ya inahana mabapi le ho hlalela boipiletso ba ka hare kgahlanong le ho fana ka phihlello ho tlhahisoleseding. Lefapha jwale le tla lokela ho tsebisa mokopi ka boipiletso bo jwale *nakong ya matsatsi a 30* kamora kamohelo ya boipiletso ba ka hare. Motho wa boraro o na le *matsatsi a 21* a ho teka mabaka ka mongolo a hore hobaneng phihlello ho rekOto e tlameha ho fanwa.

6.4 Tsebisiso ya qeto

DPME e ka nna ya tiisa qeto ya pele eo boipiletso bo entsweng kgahlanong le yona, kapa ya etsa qeto e ntjha bakeng sa yona. Sena se tlameha ho etswa *nakong ya matsatsi a 30* kamora kamohelo ya boipiletso ba ka hare, kapa *nakong ya matsatsi a 5 a tshebetso* kamora ho amohela mabaka a tekilweng ka mongolo mabapi le boipiletso.

6.5 Kopo Lekgotleng

Mokopi kapa motho wa boraro ya hlahlelang boipiletso ba ka hare kgahlanong le qeto ya moofisiri wa tlhahisoleseding ya ho hana kopo ya phihlelo, a ka nna a etsa kopo lekgotleng bakeng sa kahlolelo e tshwaneleheng ho latela karolo ya 82 (le tla fana ka taelo e nang le toka le ho fana ka tekatekanyo) kamora hore kopo eo e fete mokgwatshebetsong wa boipiletso ba ka hare. Moipiletsi, motho wa boraro kapa mokopi le yena o tla tsebiswa hore o a ka hlahlela kopo lekgotleng kgahlanong le qeto e mabapi le boipiletso ba ka hare *nakong ya matsatsi a 30* (haeba tsebiso eo e lokela ho fanwa ho motho wa boraro).

7. HO KGEMISA BUKANA LE DINAKO

Bukana ena e tla kgemiswa le dinako nakong ya selemo se le seng sa phatlalatso ya yona ya pele kapa haeba ho na le phetoho e kgolo lepatlelong la maano e hlohang hore bukana e kgemiswe le dinako.

DPME e rerile ho phatlalatsa bukana ka Dipuo tsohle tsa Semmuso tse 11.

8. PHUMANEHO YA BUKANA

Bukana ena e tla fumaneha dibakeng tsohle tse hlahositsweng ke Molao wa Dipoloko tsa Molao (Legal Deposit Act), le diofising tsa Khomishene ya Ditokelo tsa Botho ya Afrika Borwa, le diahelong tsa DPME. Bukana hape e tla fumaneha webosaeteng ya lefapha: www.dpme.gov.za

C. TEKODISO YA LEANO LA DPME

1. TJHEBO

Diphetho tse ntlafetseng tsa mmuso le kamo ya tsona setjhabeng.

2. MORERO

Ho netefatsa ho kenngwa tshebetsong ha dipakane tsa ntshetsopele le maikemisetso a mmuso di matahantswe ho Morero wa Ntshetsopele wa Naha (National Development Plan (NDP)) ka ho sebedisa merero e ka kgonang ho fetofetolwa, ho behwa leihlo, tekodiso le ho kenngwa tshebetsong ya tshehetso.

3. MAANO

Ka dinako tsohle re tla mohlala dintlheng tsohle. Sena se kenyetsa ho tsepamisetso ditlaente maikutlo (Mopresidente, Motlatsi wa Mopresidente, Mmuso le setjhaba) le ho mamela ditlaente tsa rona le ho di tshwara ka seriti, tsotello, tshekehelo, le tlhomphe. Hape a kenyetsa ho ba setheo se ithutang mme se sa etseng dintho tse tshwanang nako yohle leha ho hlakile hore ha di sebetse.

Re tla tsitlallela ho ba le ditshebetso tsa botsamaisi tse hatelang pele mmoho le ho ikamahanya le melao yohle. Hape re tla sekehela tsebe metheo ya tshebetso, jwalo ka ho se fihle morao dikopanong, ho tsamaisa dikopano ka tsela e atlehileng le ho arabela diimeile, melaetsa ya mohala le dikopo tse ding kaofela ka nako. Re tla hahamalla ditshebetso tse nang le boleng tsa bosamaisi e le ho fihlella boleng bakeng sa tjehele, tshebetso e anelang mme sebetsang ka katleho. Re tla jara boikarabello le ho sebetsa ka ponaletso.

4. BOIKARABELLO BA KETSOMOLAO LE BO BONG

Taelo ya Lefapha la Merero, Bodisa le Tekolo di fumanwa ho tswa ho Karolo ya 85(2)(b-c) ya Molaotheo wa Riphaboliki ya Afrika Borwa o bolelang hore Mopresidente o sebedisa matla a phethahatso a puso mmoho le ditho tse ding tsa Kabinete ka ho hlahisa le ho kenya tshebetsong leano la naha le ho amahanya ditshebetso tsa mafapha a naha le ditsamaiso. Taelo ya DPME e fuwe tlhaloso e tiileng ke Mopresidente dipuong tsa hae tsa Pulo ya Palamente ka 2010, 2011, le 2013 (State of the Nation addresses (SONA)). Letona la tsa Merero, Bodisa le Tekolo hape di hlakisitse sete e hlakileng ya dikarabelo tsa sepolotiki tse tlamehang ho kenyeletswa ho DPME.

DPME e etsa sena ka:

- Ho lokisetsa merero ya Lefapha kapa Ditumellano tsa Phano ya Tshebeletso bakeng sa ditshebetso tsa bohlokwa tse akaretsang mafapha diphetho tsa Mmuso le ho disa le ho lekola ho kenngwa tshebetsong ha merero ena;
- E disa tshebetso ya Mafapha Mebuso ya Naha le Diprofensi le Dimasepala;
- E disa phano ya tshebetso ya mathomo
- E phethahatsa ditekolo; le
- Ho kgothaletsa ditshebetso tse ntle tsa Bodisa le Tekolo Mmusong.

D. DINTLHA TSA BOIKOPANYO

TTLHAETLELE	DINTLHA TSA BOIKOPANYO
MOOFISIRI WA TLHAHISOLESERING	Mme. Mpumi Mpofu Molaodikakaretso mokobobo Private Bag X944 Pretoria 0001 KAPA Union Buildings Government Avenue Pretoria Nmr. ya Mohala: +27 12 312 0010
MOTLATSI WA MOOFISIRI WA TLHAHISOLESERING	Mong. Stanley Ntakumba Molaodi wa Sehlooho: PM&E Capacity Development Private Bag X100 Pretoria 0001 Nmr. ya Mohala: +27 12 312 0202 Nmr. ya Fekse: 086 633 5877 imeile: stanley@dpme.gov.za
MOHOKAHANYI WA PAIA	Futhi Umlaw Motlatsi wa Molaodi: M&E Policy Co-ordination Private Bag X100 Pretoria 0001 Nmr. ya Mohala: +27 12 312 0207 Nmr. ya Fekse: 086 644 0319 imeile: futhi@dpme.gov.za kapa paia@dpme.gov.za
BAOFISIRI BA PAIA kahara Makala a DPME	Lekala ka leng le tla tsebahatsa Moofisiri wa PAIA ya tla sebetsa jwalo ka motho eo ho ka ikopanngwang le yena bakeng sa dikopo tsohle tse mabapi le lekala tsa tse amanang le PAIA bakeng sa tlhahisolesering.

E. SEEMO SA LENANEO

Lefapha hajwale le hlophisitswe ka makalana a mararo, a ipapisitseng le seemo sa bajete ya lefapha:

LENANEO 1: TSAMAISO		
SEPHEO	Lenaneo lena le ikarabella bakeng sa ho fana ka moralo wa boetapele le tsamaiso. Le hokahanya le ho tshehetsa ditshebetso tsa morero lefapheng le mmusong; ho ntshetswa pele ha merero ya sektara le ho matlafatsa leano la mmuso le dipakane tsa nakong e telele, e mahareng le e kgutshwane, ho beha leihlo ho kenngwa tshebetsong le ho theha mananeo a ho kena dipakeng ho tshehetsa phano ya ditshebeletso.	
SEPHEO SA LENANEO	Ho netefatsa hore lefapha le na le maano a boetapele a sebetsang ka katleho, tsamaiso le bookamedi le ho netefatsa hore le ikamahanya le dipehelo tsohle tsa ketsomolao. Lenaneo le bopilwe ka mananeo a latelang a manyane: <ul style="list-style-type: none"> Tshehetso ya phethahatso; Oditi ya Kahare. 	
	Ofisi ya Molaodi Kakaretso	<p><u>Sepheo:</u> Ho fana ka tshehetso le boetapele ba maano le tsamaiso ya Lefapha</p> <ul style="list-style-type: none"> Ho fana ka tshehetso ya tsa tsamaiso le bolaodi ho Letona le Motlatsi wa Letona Ho hlophisetsa dintlafatso tsa phano ya ditshebeletso ka bodisa ba moleng o kapele le bodisa le disistimi tsa tharollo ya ditlalebo e sebetsang ka katleho Ho hokahanya le ho tshehetsa tlhahiso, pokellanyo, phihlello le tshebediso ka nako ya bopaki ba boleng bo botle ho tshehetsa PM&E lefapheng le ho akaretsa mmuso Ho hlophisetsa ntshetsopele le ho kenya tshebetsong maano le meralo tsa batjha tsa naha Ho laola phano ya ditshebeletso tsa khoporeite ho lefapha Ho laola phano ya ditshebeletso tsa booditara tsa kahare Ho laola le ho hlophisetsa phano ya ditshebeletso tsa taolo tsa ditjhelete le letoto la phepele
LENANEO LA 2: MERERO LE KGOKAHANYO YA NAHA		
SEPHEO	Sepheo sa lekala lena ke ho hlophisetsa merero e meholo le e parolang mafapha a mmuso. Ditshebetso tsena di kenyeletsa: <ul style="list-style-type: none"> Ho hlophisetsa merero ya nako e telele le matahanyo ya dikabo tsa bajete le melemo ya NDP ho akaretsa mmuso; Ho ntshetsa pele le ho kenya tshebetsong meralo le ho hokahanya matahanyo le maano a merero le melemo ya merero ya tshebetso ya selemo le selemo; Ho etsa ditekanyo tsa kamo ya setjhabeng le moruong tsa ketsomelao le melawana e metjha le e se ntse e le teng ho NDP le pebofatso ditlamorao tse sa rerwang. 	
	Ho Rerela Kgokahanyo	Ho hlophisetsa merero ya nako e telele le matahanyo ya dikabo tsa bajete le melemo ya NDP ho akaretsa mmuso;
	Matahanyo ya Merero	Ho hlahisa le ho kenya tshebetsong meralo le ho hokahanya matahanyo le maano a merero le melemo ya merero ya tshebetso ya selemo le selemo.
	Disistimi tsa Ditekanyo tsa Kamo ya Setjhabeng le Moruong (Socio	Ho etsa ditekanyo tsa kamo ya setjhabeng le moruong tsa ketsomelao le melawana e metjha le e se ntse e le teng ho NDP le pebofatso ditlamorao tse sa rerwang.

LENANEO LA 3: THERO LE BODISA BA SEKTARA

SEPHEO	Lenaneo lena le theha le ho laola merero ya sektara le ho matlafatsa leano la mmuso le dipakane tsa nakong e telele, e mahareng le e kgutshwane, ho beha leihlo ho kenngwa tshebetsong le ho theha mananeo a ho kena dipakeng ho tshehetsa phano ya ditshebeletso.	
SEPHEO SA LENANEO	Lenaneo lena le laola le ho hokahanya merero le bodisa ba moruo; merero le bodisa tsa setjhabeng; le tshehetsa le ho theha ho kenngwa tshebetsong ha maano le merero ya tharollo e keneletseng dikarolong tsa melemo e bohlokwa.	
	Thero le bodisa tsa moruo	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sepheo ke ho matlafatsa le ho beha leihlo naheng ka kakaretso ho potlakisa kgolo le matsete hore tlhokeho ya mesebetsi le tekatekano di ka fokotswa; ▪ Merero le tshehetso tsa marangrang a inforastraktjha ya moruo tse reretsweng ho tshehetsa maikemisetso a naha a nakong e bohareng le e telele ya moruo le ya setjhabeng; ▪ Kgokahanyo, merero le bodisa tsa ntlafatso ya dibaka tsa mahaeng ho lebisa phihlellong ya maikemisetso a naha a kgolo e keneletsang le tshireletso ya dijo bakeng sa bohle.
	Thero ya setjhabeng le bodisa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Merero ya tshehetso ya kamora sekolo le thupello, le thuto ya motheo ▪ Ntshetsopele le tekolo ya nako le nako ya kgaolo e mabapi le tsa Bophelo ya MTSF ▪ Merero ho ECD, bong, disektareng tsa tshireletso ya setjhaba le matahano ya setjhaba ▪ Ditlhabollo tsa dibaka, tlhabollo ya tsa ditjhelete ya puso ya lehae, ditikoloho tsa kaho, tlhabollo ya ditsi ya ditshebetso tsa ditikoloho tsa kaho, diphetophetoho tsa moruo mebarakeng ya matlo tse lebisang dipoellong tsa matsete a anetseng diprojekeng tsa naha
	Tshireletso le merero ya matjhaba le bodisa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ho etsa dipatlisiso tsa tjhebo e tsepamisitsweng hodima le tshebetsong ya melemo ya mmuso mabapi le Sephetho sa 3; ▪ Ho tshehetsa le ho kenngwa tshebetsong ha maano a tharollo e keneletseng le merero ya dibakeng tsa bohlokwa; ▪ Ho Lokisetsa Operation Phakisa dikarolong tse tsebahaditsweng tsa bohlokwa.

LENANEO LA 4: BODISA BA SEKTARA YA SETJHABA LE NTSHEBETSOPELE YA BOKGONI

SEPHEO	Sepheo sa lekala ke ho tshehetsa ho kenngwa tshebetsong ha NDP/MTSF ka ho beha leihlo le ho ntlafatsa bokgoni ba ditsi tsa naha ho theha le ho kenya tshebetsong merero le ho fana ka ditshebeletso.	
SEPHEO SA LENANEO	Maikarabello a sehlooho a lekala ke ho lekola, ho beha leihlo le ho tshehetsa ho kenngwa tshebetso ha diphetho tsa MTSF 9 le 12 le ho kenya tshebetsong maano a tharollo a meralo le ho thibolla kenyo-tshebetsong; ho hokahanya mananeo a ntshetsopele ya bokgoni le ho netefatsa ntshetsopele e atlehileng le tshebediso ya maano a PM&E, dithulusi, disistimi le ditataiso mmusong.	
	Bodisa le tshehetso ya tshebeletso ya setjhaba	Sepheo sa lenaneo lena le lenyane ke ho lekola, ho disa le ho tshehetsa ho kenngwa tshebetsong ha sephetho sa MTSF 12 le ho kenya tshebetsong ditharollo tsa maano ho tshehetsa le ho thibolla kenyo-tshebetsong

	Bodisa le tshehetso ya puso ya lehae	Sepheo sa lenaneo lena le lenyane ke ho lekola, ho disa le ho tshehetsa ho kenngwa tshebetsong ha sephetho sa MTSF 9 le ho kenya tshebetsong ditharollo tsa maano ho tshehetsa le ho thibolla kenyo-tshebetsong
	Ntshetsopele ya bokgoni	Ho hokahanya mananeo a ntshetsopele ya bokgoni ho netefatsa ntshetsopele e sebetsang ka katleho le tshebediso ya maano a PM&E, dithulusi, disistimi le ditataiso mmusong
CHIEF DIRECTOR: BODISA BA MOLENG O KA PELE LE BA BAAHI		
SEPHEO		Sepheo sa lenaneo lena ke ho hlophisa phano ya ditshebeletso ka bodisa ba moleng o kapele le bodisa le disistimi tsa tharollo ya ditsetlebo e sebetsang ka katleho
SEPHEO SA LENANEO		Boikarabello ba sehlooho ba lenaneo ke ho atolosa le ho tswelletsisa disistimi tsa moleng o ka pele tse ka kgonang ho manolla tshebetso ya mmuso le ho kenya tshebetsong ditharollo tsa maano ho ntlafatsa tshebetso; le ho theha, ho hokahanya le ho matlafatsa bodisa ba baahi le setjhaba le disistimi tsa tharollo ya ditsetlebo.
	Bodisa le tshehetso ya mola o ka pele	Sepheo ke ho tshehetsa le ho hokahanya ditshebetso tsa bodisa ba mola o ka pele ba baokamedi ba sepolotiki, ho kenyeletswa Lenaneo la Bodisa la Mopresidente; ho netefatsa ya bodisa ho tshehetsa DPME dibakeng tsa bohlokwa; ho sebetsa ka dihlotswana tsa PMI ho rala le ho kenya tshebetsong ditharollo ho thibolla ditshita tsa phano ya ditshebeletso.
	Bodisa bo thehilweng hodima mopresidente le baahi	Sepheo ke ho theha, ho hokahanya le ho matlafatsa bodisa ba baahi le setjhaba; ho laola Mohala wa Mopresidente; ho hokahanya le ho matlafatsa disistimi tsa tharollo ya ditsetlebo mmusong
LENANEO LA 5: DISISTIMI TSA BOPAKI LE TSEBO		
SEPHEO		Sepheo sa lenaneo lena ke ho hokahanya le ho tshehetsa tlhahiso, pokellanyo, phihlelo le tshebediso e nakong ya bopaki ka tshebetso e nang le boleng bo botle ho tshehetsa PM&E lefapheng le ho akareletsa mmuso
SEPHEO SA LENANEO		Ho hokahanya le ho tshehetsa sistimi ya naha ya tekolo e netefatsang tshebediso ya bopaki bo tswang ditekolong tsa kamehla le tsa boleng tsa maano a bohlokwa a mmuso, mananeo le disistimi; ho fana ka dipatlisiso tse mahareng le tshehetso ya taolo ya tsebo le ho tswelletsisa motheo wa bopaki ho fana ka ponasetso bakeng sa merero, ntshetsopele ya maano, ho kenngwa tshebetsong le bodisa; ho fana ka lesedi la boleng, la ka nako le le netefaditsweng ho tshehetsa merero, bodisa le tekolo
	Tekolo	Ho hokahanya le ho tshehetsa sistimi ya naha ya tekolo e netefatsang tshebediso ya bopaki bo tswang ditekolong tsa nako le nako tsa boleng tsa mananeo le disistimi tsa bohlokwa tsa mmuso.
	Tsamaiso ya dipatlisiso le tsebo	Ho fana ka tshehetso ya tsamaiso ya dipatlisiso le tsebo ho theha le ho tswelletsisa motheo wa bopaki ho fana ka ponasetso bakeng sa merero, ho thehwa ha maano, bodisa ba ho kenngwa tshebetsong le tekolo.
	Matahanyo le manollo ya lesedi	Ho fana ka lesedi le nang le boleng, ka nako mme le netefaditsweng le manollo ya lesedi ho tshehetsa merero, bodisa le tekolo.
LENANEO LA 6: DISISTIMI TSA BOPAKI LE TSEBO		
SEPHEO		Sepheo sa lenaneo lena ke ho hlophisa ntshetsopele le ho kenya tshebetsong maano le meralo ya batjha ya naha

SEPHEO SA LENANEO

Ho thehwa le tekolo ya Leano la Batjha la Naha (National Youth Policy (NYP)); ho thehwa ha moralo wa M&E bakeng sa ho kenngwa tshebetsong ha NYP; ho netefatsa hore NYP e bontshwa molaong o amehang, melawaneng le maanong; ho fana ka bodisa hodima NYP le ho netefatsa hore mananeo a NYDA le diketso tse amanang le oona di matahantswe le bohlokwa ba MTEF le NYP; ho fana ka tshehetso ya bothekeniki le ditshebeletso tsa boeletsisi ho baokamedi ba sepolotiki ditabeng tse amang mahlakore a mangata le a mabedi tsa batjha tse mabapi le ntshetsopele ya batjha (SADC, AU, UN, Commonwealth, BRICS, Y20, IBSA)

F. DIREKOTO TSE TSHWERWENG KE DPME

Karolo ena ya leano e sebetsana le diphelelo tsa karolo ya 14(1)(d) ya Molao wa PAIA, o bolelang hore DPME e tlameha ho fana ka dintlha tsa direkoto tse polokelong ya yona e le ho phethahatsa dikopo tsa phihlello ho tlhahisoleseding e hlhisitsweng le e tshwerweng ke DPME. Tse ding tsa direkoto tseena di fumaneha ka tsela e iketsang ha tse ding di hloka hore kopo e etswe pele di ka fumaneha.

- (i) Direkoto tse fumanehang ka ho iketsa – karolo 14(1)(e)
- Meralo ya Maano
  - Ditlaleho tsa Selemo le Selemo
  - Ketsomolao ya Dikemo tsa Leano
  - Meralo ya Leano
  - Ditlaleho
  - Diphatlalatso
  - Mehlala
  - Dibukana
  - Dithempleite
  - Ditataiso:
  - Tlhahisoleseding ya Tshebetso e tshwerweng ke Sistimi ya Lenaneo la Tshebetso
  - Tlhahisoleseding e mabapi le dikgeo tsa mosebetsi tse bapaditsweng
  - Dingodilweng dife kapa dife tse ding tse reretsweng ho bonwa ke setjhaba.

Mokgwa wa phihlello bakeng sa Direkoto tse Fumanehang ka ho Iketsa

Karolo 15 ya Molao e bolela hore DPME e tlameha ho phatlalatsa Lesedinyaneng la Mmuso (Government Gazette) lenane la direkoto tse fumanehang ka ho iketsa lefapheng. Ha se tlhokeho ho tlatsa FOROMO A e laetsweng bakeng sa ho fihlella direkoto. Mokopi ha a lebellwa ho lefa ditefo, ntle le haeba palo e kgolo ya dikhopi e hlhisitswe. Diofisi tsohle tsa DPME di tlameha ho fana ka mokgwa wa ho fihlella direkoto tse fumanehang ka ho iketsa. Direkoto tsa bolokilweng Ditsing tsa Polokelo tsa Naha tsa Afrika Borwa (National Archives of South Africa) bakeng sa poloko di tla fumaneha ka tsela e dikamahanayng le melao e sebetsang bakeng sa ho di bala:

- Molao wa Kgothaletso ya Phihlello ho Tlhahisoleseding (Molao Nmr. 2 wa 2000)
- Molao wa Tshireletso ya Tlhahisoleseding (Molao Nmr. 84 wa 1982); le
- Molao wa Dipolokelo tsa le Direkoto tsa Naha wa Afrika Borwa (National Archives and Records of South Africa Act) (Molao Nmr. 42 wa 1996 – Molao wa NASA)

(ii) Direkoto tsa Tsamaiso

YUNITI	DITABA LE MEKGHAHLELO	TSE FUMANEHANG KA HO IKETSA	TSE FUMANEHANG KA KOPO	TSE SIRELEDITSWENG
Ofisi ya Moofisiri wa Sehlooho wa Tlhahisoleseding (OCIC)	Ditaolo tsa ditjhelete		✓	
	Melawana ya Lefapha la Ditjhelete	✓		
	Mokana ya mekgwatshebetso ya ditjhelete	✓		
	Ditataiso tsa MTEF	✓		
Tsamaiso ya Tshwaro ya Basebetsi (HR)	Ditokomane tsa dithendara		✓	
	Maano a fapafapaneng	✓		
	Leano	✓		
	Ditataiso tse mabapi le tshebetso ya kgiro le kgetho ya basebetsi ho DPME	✓		
	Tataiso ya tekolo ya mosebetsi	✓		
	Dikarolo tsa setheo		✓	
	Theho ya basebetsi		✓	
	Difaele tsa dibasari		✓	
	Dikgetho tsa basebetsi			✓
	Persal			✓
	Difaele tsa basebetsi bobona			✓
	Dikonteraka tsa tshebetso			✓
	Ditlaleho ts tekolo ya tshebetso			✓
	Difaele tsa lifi			✓
	Difaele tsa moputso			✓
	Difaele tsa diqoso: makgotlana a kgalemo			✓
Dikgiro tsa basebetsi			✓	
Dingolwa tsa kgokahano			✓	
YUNITI	DITABA LE MEKGHAHLELO	TSE FUMANEHANG KA HO IKETSA	TSE FUMANEHANG KA KOPO	TSE SIRELEDITSWENG
Booditara ba Ka hare	Mangolo			
	Bukana ya maano le mekgwatshebetso	✓		
	Ditokomane tsa makala le merero	✓		
	Ditlaleho tsa selemo le selemo	✓		
	Ngollano le ditlalaente tsa kahare le tse ka ntle			✓
	Direkoto tsa booditara ba selemo le selemo			✓

Dikgokahano	Tlaleho ya Selemo ya DPME	✓		
	Diphatlatso tsa masedinyana	✓		
Taolo ya Menyetla ya Dikotsi	Moralo wa taolo ya menyetla ya dikotsi	✓		
	Leano la Taolo ya Dikotsi	✓		
	Pholisi ya taolo ya dikotsi	✓		
	Leano la thibelo ya boqhekanyetsi	✓		
	Tlaleho ya phuputso ya twantsho ya boqhekanyetsi le bobodu			✓

(iii) Ditshebeletso tsa Kgiro ya Setjhaba

DITABA LE MEKGAHLELO	TSE FUMANEHANG KA HO IKETSA	TSE FUMANEHANG KA KOPO	TSE SIRELEDITSWENG
Ngollano le ditlelaente tsa ka ntle		✓	
Ditumellano tsa Boemo ba Tshebeletso		✓	
Tlhahisoleseding ya Basebetsi le taba ya dikamano tsa bosebetsi		✓	
Direkoto tsa ditjhelete le disetatemente		✓	
Rejisetara ya tsamaiso ya matlotlo		✓	
Ditokomane tsa makala le merero		✓	
Ditokomane tsa letoto la phepele le ditokomane tsa phumano ya thepa le ditshebeletso		✓	
Ditlaleho tsa ntshetsopele ya basebetsi		✓	
Dikopo tsa dibasari le ditlaleho tsa thuto		✓	
Direkoto tsa tsamaiso ya tshebetso tsa ho tla mosebetsing		✓	
Dipotso le karabelo tse mabapi le booditara		✓	
Dipotso le dikarabelo tse mabapi le palamente		✓	
Dikeletso le karabelo tsa kgetho ya mosebetsi		✓	

(iii) Phatlalatso ya ditokomane tsa DPME

DITABA LE MEKGAHLELO	TSE FUMANEHANG KA HO IKETSA	TSE FUMANEHANG KA KOPO	TSE SIRELEDITSWENG
Moralo wa tsa molao	✓		
Meralo ya maano	✓		
Ditataiso le Melawana ya Tataiso	✓		
Disebediswa le Dibukana	✓		
Ditlaleho	✓		
Ditlhakesetso tsa Tlwaelo	✓		
Disupi tsa Ntshetsopele 2007; 2009; 2010; 2011; le 2012		✓	

Moralo wa Leano 2010/11 – 2013/14		✓	
Tsamaiso le Tekolo ya Tshebetso		✓	
Dingolwa tsa kgokahano tsa Khabinete			✓
Ditumellano tsa Phano ya Tshebeletso			✓
Ditumellano tsa Tshebetso ts Matona			✓
Tlaleho ya Tekolo ya Bohareng ba Sehla			✓

G. TATAISO YA KHOMISHENE YA DITOKELO TSA BOTHO

Karolo 10 ya Molao wa Kgothaletso ya Phihlello ho Tlhahisoleseding (PAIA), 2000 (Molao 2 wa 2000) e bolela hore Khomishene ya Ditokelo ya Afrika Borwa (SAHRC) e tlameha ho hlophisa melawana ya tataiso e bonolo mme e utlwiselang e mabapi le ka moo PAIA e lokelang ho sebediswa. Tataiso ena e tshwere tlhahisoleseding e ka nnang ya hlokeha ka tsela e utlwahalang ke motho ya batlang ho sebedisa tokelo efe kapa efe e boletsweng Molaong.

Dipotso tse mabapi le tataiso ena di tlameha ho tobiswa ho:

The South African Human Rights Commission

PAIA Unit (The Research and Document Department)

Private Bag X2700

HOUGHTON

2041

Mohala: +27 11 484 8300

Fekse: +27 11 484 1360

Webosaete: www.sahrc.org.za

imeile: paia@sahrc.org.za

planning, monitoring
& evaluation

Department:
Planning, Monitoring and Evaluation
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

FOROMO A

KOPO BAKENG SA PHIHLELLO HO REKOTO YA SETHEO SA SETJHABA

Karolo ya 1 ya Molao wa Kgothaletso ya Phihlello ho Tlhahisoleseding, 2000 (**Molao wa Nmr 2 wa 2000**) (Section 14 – Promotion of Access to Information Act 2 of 2000 (**Act 2 of 2000**)) [Taolo 2]

BAKENG SA TSHEBEDISO YA LEFAPHA

Nomoro ya referense: _____

Kopo e amohetswe ke: _____

Bolela maemo, lebitso le fane tsa Moofisiri wa Tlhahisoleseding/Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding

ka la (mohla) _____ e bileng (tulo) _____

Tefiso ya kopo (haeba e teng): R _____

Diphositi (haeba e teng): R _____

Tefiso ya phihlello: R _____

Tshaeno ya Moofisiri wa Tlhahisoleseding/Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding: _____

Dintlha tse mabapi le setheo sa puso

Molaodikakaretso mokobobo: Mme. Mpumi Mpofu (Molaodikakaretso)

kapa

Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding: Mong. Stanley Ntakumba (Molaodi wa Sehlooho)

Lefapha la Merero, Bodisa le Tekolo

Private Bag X1000

Pretoria

0001

Afrika Borwa

Nomoro ya mohala: +27 12 312 0202

Nomoro ya fekse: +27 086 683 5677

www.dpme.gov.za

paia@dpme.gov.za

B. DINTLHA TSE MABAPI LE BATHO BA BATLANG HO FIHLELLA REKOTO

- a) *Dintlha tsa motho ya kopang phihlello ho rekoto di tlameha ho fanwa ka tlase mona;*
- b) *Aterese le/kapa nomoro ya fekese e Afrika Borwa eo tlhahisoleseding e lokelang ho romelwa ho yona, di tlameha ho fanwa.*
- c) *Bopaki ba matla ao kopo e entsweng ka ona, haeba bo ameha, bo tlameha ho hokelwa mona;*

Mabitso ka botlalo le fane: _____

Nomoro ya boitsebiso: _____

Aterese ya poso: _____

Nomoro ya fekese: _____

Nomoro ya mohala: _____

Aterese ya imeile: _____

Matla ao kopo e etswang ka ona, ha e etswa lebitsong la motho e mong _____

C. PDINTLHA TSA MOTHO EO KOPO E ETSWANG LEBITSONG LA HAE

- Karolo ena e tlameha ho tlatswa FEELA haeba kopa ya tlhahisoleseding e etswa lebitsong la motho e mong*

Mabitso ka botlalo le fane: _____

Nomoro ya boitsebiso: _____

D. DINTLHA TSA REKOTO

- a) *Fana ka dintlha tse feletseng tsa rekoto eo phihlello ho yona kotjwang, ho kenyeletswa nomoro ya referense haeba o e tseba, ho kgonahatsa hore rekoto e fumanwe.*
- b) *Haeba sebaka se fanweng se sa lekana, ka kopo tswela pele leqepheng le ka thoko mme o le hokele foromong ena.*
- c) *Mokopi o tlameha ho saena maqephe ohle a tlatsetso.*

1. Tlhaloso ya rekoto, kapa karolo ya rekoto: _____

2. Nomoro ya referense, haeba e fumaneha _____

3. Dintlha dife kapa dife tsa tlatsetso tsa rekoto: _____

E. DITEFISO

- a) Kopo bakeng sa rekoto, ntle le rekoto e tshwereng tlhahisoleseding ya motho e mabapi le wena, e tla sebetswa feela kamora hore tefiso ya kopo e lefuwe.
- b) O tla tsebiswa ka tjelete e hlokehang ho lefuwa e le tefiso ya kopo.
- c) Ditefiso tse lefuwang bakeng sa phihlelo di ipapisitse le sebopeho seo ka sona di hlokehang le nako e amohelang e hlokehang bakeng sa hore di batlwe, di lokiswe le hore rekoto e etswe.
- d) Haeba o na le tokelo ya kgethollo bakeng sa ho se lefiswe tefiso efe kapa efe, ka kopo bolela lebaka bakeng sa ho se etsiswe tefiso eo.

Lebaka bakeng sa kgethollo eo ya ho se lefiswe ditefiso: _____

_____

_____

F. MOKGWA WA PHIHLELO HO REKOTO

Haeba o thibelwa ke bokowa ho bala, ho sheba kapa ho mamela rekoto ka sebopeho seo phihlelo e fanwang ka sona ho 1 ho fihla ho 4 ka tlase mona, bolela bokowa ba hao mme o supe hore o batla rekoto ka sebopeho sefe.

Tshwaya lebokose le lokelang ka X.

Bokowa		Sebopeho seo rekoto e bolokilweng ka sona	
--------	--	---	--

DITEMOSO:

- a) Boikamahanyo le kopo ya hao ya phihlelo ka sebopeho se fanwang e ka nna ya ipapisa le sebopeho seo rekoto e fumanehang ka sona.
- b) Phihlelo ka sebopeho seo e kopilweng ka sona e ka nna ya hanwa maemong a itseng. Maemong a jwalo o tla tsebiswa haeba phihlelo e tla fanwa ka sebopeho se seng.
- c) Tefiso e lefuwang bakeng sa phihlelo ho rekoto, haeba e le teng, e tla lekanngwa ka karolo ke sebopeho seo phihlelo e kopilweng ka sona.

1. Haeba rekoto e le ka sebopeho sa mongolo kapa kgatiso:

Khopi ya rekoto

Tlhahlobo ya rekoto

2. Haeba rekoto e tshwere ditshwantsho (tse kenyeletsang difoto, diselaete, dikgatiso tsa vidiyo, ditshwantsho tse entsweng ka khomphyuta, metako ya ditshwantshiso, jj.)

Ho sheba ditshwantsho

Ho kopitsa ditshwantsho

Phetolelo mongolong (teranskripte) ya ditshwantsho

3. Haeba rekoto e tshwere mantswe a rekotilweng kapa tlhahisoleseding e ka hlahiswang botjha ka modumo

Ho mamela pina/ kapa khasete ya modumo

Teranskriphene ya pina* (tokomane e ngotsweng kapa e hatisitsweng)

4. Haeba rekoto e tshwerwe khompyuteng kapa ka sebopeho sa elektroniki kapa motjhini o balehang:

Khopi ya rekoto e hatisitsweng

Khopi e hatisitsweng ya tlhahisoleseding e fumanweng rekotong

Khopi ya sebopeho se balehang ka khomphyuta

Lemoha hore haeba rekoto e sa fumanehe ka puo eo o e batlang ka yona, phihlello e ka nna ya fanwa ka puo eo rekoto e fumanehang ka yona.

Haeba o kopa khopi kapa teranskripshene ya rekoto (e ka hodimo mona), na o batla hore khopi kapa teranskripshene ya e posetswe ho wena?

EE

TJHE

5. O kgetha hore rekoto e etswe ka puo efe?

G. TSEBISO YA QETO E MABAPI LE PHIHLELLO

O tla tsebiswa hore na kopo ya hao e dumeletswe/ kapa e hannwe. Haeba o batla ho tsebiswa ka mokgwa o mong, ka kopo hlakisa mokgwa le ho fana ka ka dintlha tse hlokehang ho kgonahatsa boikamahanyo le kopo ya hao.

O tla batla ho tsebiswa jwang ka qeto e mabapi le kopo ya hao ya phihlello ho rekoto?

E saenetswe _____ ka la kgweding ya _____ 20 _____

_____
Tshaeno ya mokopi/ kapa motho eo lebitsong la hae kopo e etswang.

DITEFISO TSE TEKILWENG MABAPI LE DITHEO TSA MMUSO

1. Tefiso bakeng sa khopi ya bukana e boletsweng ho molawaneng wa 5(c) ke R0.60 bakeng sa khopi ka nngwe ya leqephe la saese ya A4 kapa karolo ya lona.
2. Ditefello tsa ho etsetswa khopi tse boletsweng molawaneng wa 7(1) di ka tsela e latelang: **R**
  - (a) Bakeng sa fotokhopi ya leqephe la saese ya A4 kapa karolo ya lona 0.60
  - (b) bakeng sa fotokhopi e nngwe le e nngwe e hatisitsweng leqepheng la saese ya A4 kapa karolo ya lona le khompyuteng kapa ka sebopeho se balehang ka motjhini 0.40
  - (c) bakeng sa khopi ya sebopeho se balwang ka khomphyuta ho
    - (i) CD/DVD 40.00
  - (d) (i) bakeng sa transkripshene ya ditshwantsho, leqepheng la saese ya A4 kapa karolo ya lona 22.00
(ii) bakeng sa khopi ya ditshwantsho 60.00
  - (e) (i) bakeng sa transkripshene ya rekoto ya kgatiso ya modumo, leqepheng la saese ya A4 kapa karolo ya lona 12.00
(ii) bakeng sa khopi ya rekoto ya modumo 17.00
  - (f) Tefo e lefuwang ke mokopi e mong le e mong, ntle le motho ya ikopelang, ya boletsweng
  - (g) molawaneng wa 7(2) ke R35,00
e boletsweng taelong 7(2) ke: 35.00
3. Tefello e lefuwang ke mokopi ya boletsweng molawaneng wa 7(3) e ka tsela e latelang: **R**
  - (a) bakeng sa fotokhopi ya leqephe la saese ya A4 kapa karolo ya lona 0.60
  - (b) bakeng sa fotokhopi e nngwe le e nngwe e hatisitsweng leqepheng la saese ya A4 kapa karolo ya lona le khompyuteng kapa ka sebopeho se balehang ka motjhini 0.40
  - (c) bakeng sa khopi ya sebopeho se balwang ka khomphyuta ho
    - (i) CD/DVD 40.00
  - (d) (i) bakeng sa transkripshene ya ditshwantsho, leqepheng la saese ya A4 kapa karolo ya lona 22.00
(ii) bakeng sa khopi ya ditshwantsho 60.00
  - (e) bakeng sa teranskripte ya rekoto ya modumo
    - (i) bakeng sa leqephe la saese ya A4 kapa karolo ya lona 12.00
    - (ii) bakeng sa khopi ya rekoto ya modumo 17.00
  - (f) ho batla le ho lokisa rekoto bakeng sa ho hlahiswa 15.00
bakeng sa hora ka nngwe kapa karolo ya hora, ho sa kenyeletswe hora ya pele, e hlokehang ka tsela e utlwalang bakeng sa ho batla le ho lokiswa ho jwalo
- 4.2 Bakeng sa merero ya Karolo 22(2) ya Molao, se latelang se a sebetsa:
  - (a) dihora tse tshelatseng e le dihora tse lokelang ho tlolela pele dipositi e ka lokela ho lefuwa.
  - (b) karolo ya nngwe borarong ya tefiso ya phihlelo e lefuwa e le dipositi ke mokopi.
- 4.3 Tjhelete ya poso ya nnete e lefuwang ha khopi ya rekoto e e tlameha ho posetswa ho mokopi
- 4.4 Tefiso ya boipiletso e a lefuwa bakeng sa boipiletso ba ka hare ba mokopi kgahlanong le ho hanwa ha kopo ya hae bakeng sa phihlelo jwalo ka ha ho boletsweng ho karolo 75(3)(a) ya molao 50.00

FOROMO B

TSEBISO YA BOIPILETSO BA KAHARE

Karolo 75 ya Molao wa Kgothaletso ya Phihlello ho Tlhahisoleseding, (Molao wa Nmr. 2 wa 2000) [Taolo 2]
[Taelo 8]

A. Dintlha tse mabapi le setheo sa puso

Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding: Mme. Mpumi Mpfu (Molaodikakaretso)

kapa

Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding: Mong. Stanley Ntakumba (Molaodi wa Sehlooho)

Lefapha la Merero, Bodisa le Tekolo

Private Bag X1000

Pretoria

0001

Afrika Borwa

Nomoro ya mohala: +27 12 312 0202

Nomoro ya fekse: +27 086 683 5677

www.dpme.gov.za

paia@dpme.gov.za

B. Dintlha tsa mokopi/ kapa motho wa boraro ya hlahlelang boipiletso ba kahare

- a) Dintlha tsa motho ya hlahlelang boipiletso ba kahare di tlameha ho fanwa ka tlase mona.
b) Bopaki ba matla ao boipiletso bo hlahlelwang ka oona. Haeba ho lokeleha, bo tlameha ho hokelwa.
c) Haeba moipiletsi e le motho wa boraro mme e seng motho ya kopileng tlhahisoleseding ho tloha qalong, dintlha tsa mokopi di tlameha ho fanwa ho C ka tlase mona

Mabitso ka botlalo le fane: _____

Nomoro ya boitsebiso: _____

Aterese ya poso: _____

Nomoro ya fekse: _____

Nomoro ya mohala: _____

aterese ya imeile: _____

Matla ao kopo e etswang ka oona, ha e etswa lebitsong la motho e mong: _____

C. Dintlha tsa mokopi:

Karolo ena e tlameha ho tlatswa FEELA haeba motho wa boraro (ho fapana le mokopi) a hlahlela boipiletso ba kahare.

Mabitso ka botlalo le fane: _____

Nomoro ya boitsebiso: _____

D. Qeto eo kgahlanong le yona boipiletso ba kahare bo hlahlelwang

Tshwaya ka X qeto eo kgahlanong le yona boipiletso ba kahare bo hlahlelwang lebokoseng le lokelang:	
	Ho hanelwa ha kopo ya phihlello.
	Qeto e mabapi le ditefiso ho latela karolo 22 ya Molao.
	Qeto e mabapi le nako ya katoloso eo ka yona kopo e tlamehang ho sebetswa ho latela karolo 26(1) ya Molao.
	Qeto ho latela karolo 29(3) ya Molao ya ho hanela phihlello ka sebopeho se kopilweng ke mokopi.
	Qeto ya ho fana tumello ya kopo.

E. Mabaka a boipiletso:

Haeba sebaka se fanweng se sa lekana, ka kopo tswela pele leqepheng le ka thoko mme o le hokele foromong ena. O tlameha ho saena maqephe ohle a tlatsetso.

Bolela mabaka ao hodima ona boipiletso ba ka hare bo thehilweng _____

Bolela tlhahisoleseding e nngwe e ka nnang ya lokeleha ha ho sekasekwa boipiletso _____

F. Tsebiswa ya qeto ya boipiletso:

O tla tsebiswa ka mongolo ka qeto ya boipiletso ba hao ba ka hare. Haeba o batla ho tsebiswa ka mokgwa o mong, ka kopo hlakisa mokgwa oo mme o fane ka dintlha tse hlokehang ho kgonahatsa boikamahanyo le kopo ya hao.

Bolela mokgwa: _____

Dintlha tse mabapi le mokgwa: _____

E saenetswe _____ ka la _____ kgwedding ya _____ 20 _____

Tshaeno ya Moipiletsi

BAKENG SA TSHEBEDISO KE LEFAPHA:

REKOTO YA SEMMUSO YA BOIPILETSO BA KAHARE

Boipiletso bo amohetswe ka la _____ (mohla)
ke (bolela maemo a tshebetso, lebitso le fane tsa Moofisiri wa Tlhahisoleseding/Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding

Boipiletso bo tsamaye le mabaka a qeto ya Moofisiri wa Tlhahisoleseding/Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding le, moo ho lokelang, dintlha tsa motho wa boraro eo ho yena kapa ho yona direkoto di leng mabapi, e rometsweng ke Moofisiri wa Tlhahisoleseding/Motlatsi wa Moofisiri wa Tlhahisoleseding ka la _____mohla) ho bolaodi bo lokelang.

SEPHETHO SA BOIPILETSO: _____

QETO YA MOOFISIRI WA TLHAHISOLESERING/MOTLATSI WA MOOFISIRI WA TLHAHISOLESERING:

E netefaditswe: _____

Qeto e ntjha e nketswe sebaka: _____

Qeto e ntjha: _____

_____
BOLAODI BO AMEHANG

_____
MOHLA

E AMOHETSWE KE MOOFISIRI WA TLHAHISOLESERING/MOTLATSI WA MOOFISIRI WA TLHAHISOLESERING HO TSWA HO BOLAODI BO AMEHANG KA LA (MOHLA): _____